

Finnmark Kraft AS
Postboks 1500
9506 ALTA

Ávjovárgeaidnu 50
9730 Kárášjohka/Karasjok
Telefovdna +47 78 47 40 00
Telefákša +47 78 47 40 90
samediggi@samediggi.no
www.samediggi.no
NO 974 760 347

ÁŠŠEMEANNUDEADDJI/SAKSBEHANDLER
Andreas Stångberg, +47 78 48 42 28
andreas.stangberg@samediggi.no

DIN ČUJ./DERES REF.
Småkraftverk 2011

MIN ČUJ./VÅR REF.
11/3793 - 9
Almmut go válddát oktávuođa/
Oppgjs ved henvendelse

BEAIV/DATO
30.12.2011

Vedrørende utbyggingsplaner for 9 småkraftverk i Finnmark - innspill/ uttalelse etter befarng

Vi viser til deres brev av 04.07.2011 samt vårt varsel om befarng av 17.08.2011.

1. Innledning

I løpet av feltsesongen 2011 har Sametinget befart de planlagte småkraftprosjektene ved Nástejávri/Stjernevatn i Alta kommune, Indre Erdal i Kvalsund kommune, Indre Sortvik i Porsanger kommune samt Máhtosjohka i Lebesby kommune.

Prosjektene ved Hamnaelva og Tverrfjordelva i Loppa kommune samt Stuorralekšši i Berlevåg kommune ble befart av Finnmark fylkeskommune (FFK). Vi viser derfor til fylkeskommunens uttalelse når det gjelder disse prosjektene.

Prosjektene ved Orošjohka i Lebesby kommune og Ivarsfjord i Gamvik kommune ble etter nærmere avtale med dere ikke prioritert under 2011. Vi får derfor komme tilbake til disse prosjektene når det gjelder en ev. befarng under 2012.

Neden følger en egen omtale av hvert enkelt prosjekt som Sametinget har befart.

2. Nástejávri/Stjernevatn

Befarngen ble lagt opp i henhold til det reviderte utbyggingsforslaget. På bakgrunn av dette ble den tidligere dyrkede marken lengst ned i Lerresfjorddalen, den eksisterende traktorveien med omkringliggende arealer oppover Lerresfjorddalen samt rørtraseen opp til Nástejávri befart. Når det gjelder de øvre delene av Nástejohka ble begge sider av elva befart. I tillegg ble områder for dam, planlagt inntak samt utvalgte arealer befart i området rundt Nástejávri. I forhold til den først planlagte utbyggingsløsningen ble områder for kraftverk og inntak befart. Den først planlagte rørtraseen ble ikke befart, men den var til dels tidligere befart av FFK.

Det var fra før av ikke registrert noen kulturminnelokaliteter i tilknytning til de berørte områdene.

I forbindelse med årets befarings ble det derimot registrert 14 nye kulturminnelokaliteter med til sammen 19 enkeltminner, jf. vedlagte oversiktskart. Disse er registrert i Riksantikvarens kulturminnedatabase som følger:

ID-nr	Kulturminne	Kommune	Vernestatus
<u>148302</u>	Fangstlokalitet, mulig skyteskjul	Alta	Uavklart
<u>148303</u>	Árran/teltboplass	Alta	Automatisk fredet
<u>148304</u>	Árran/teltboplass	Alta	Uavklart
<u>148305</u>	Steinkonstruksjon	Alta	Uavklart
<u>148306</u>	Fangstlokalitet, kjøttgjemme/fiskgjemme	Alta	Automatisk fredet
<u>148307</u>	Árran/teltboplass	Alta	Automatisk fredet
<u>148308</u>	Árran/teltboplass	Alta	Automatisk fredet
<u>148309</u>	Árran/teltboplass	Alta	Automatisk fredet
<u>148310</u>	2 árran/teltboplasser og 1 steinring	Alta	Automatisk fredet
<u>148316</u>	1 gammetuft og 2 hustufter	Alta	Automatisk fredet
<u>148317</u>	2 hustufter	Alta	Automatisk fredet
<u>148319</u>	Gammetuft	Alta	Automatisk fredet
<u>148735</u>	Hustuft	Alta	Automatisk fredet
<u>148736</u>	Mulig hustuft	Alta	Uavklart

Vernestatusen for hver lokalitet fremgår også av tabellen. Noen av enkeltminnene under enkelte lokaliteter med vernestatus automatisk fredet er imidlertid vurdert til å være ikke-fredete. Totalt er 12 av det 19 enkeltminnene automatisk fredete, jf. lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner (kulturminneloven) § 4 første og annet ledd.

Deler av det berørte området er preget av bratt fjellskråning og steinur. Men deler av Lerresfjorddalen, området nærmest Store Lerresfjord samt enkelte områder rundt Nástejávri, er flate og fine områder. Særsilt gjelder dette de indre og østre delene av Nástejávri og Lerresfjorddalen. Områdene nærmest Store Lerresfjord er videre preget av tidligere dyrket mark.

I følge den opprinnelige planen er kraftverket planlagt nede ved Store Lerresfjord på gnr. 49/5. En slik løsning vil kunne komme i konflikt med en automatisk fredet tuft med ID 148735. Denne ev. utbyggingsløsningen må derfor tilpasses slik at dette ikke skjer. Helst må derfor et ev. kraftverk plasseres så langt som mulig S for den lille bekken på eiendommen. Dersom dette kan gjøres vil vi muligens kunne akseptere denne utbyggingsløsningen.

I den reviderte planen legges det opp til en adkomstvei opp Lerresfjorddalen. Denne må ikke komme i konflikt med de automatisk fredete kulturminnene under ID 148316, 148317 og 148319. Et av kulturminnene/lokalitetene er imidlertid allerede skadet, det gjelder en automatisk fredet gammetuft med ID 148319. Den ligger rett i kanten av den eksisterende traktorveien. I utgangspunktet bør derfor denne gammetuften graves ut for ev. utbygging, dette må vi i hvert fall nærmere vurderes.

Det ble ellers ikke registrert kulturminner i Lerresfjorddalen. Adkomstveien for øvrig samt plassering av kraftverk i Lerresfjorddalen virker derfor uproblematisk, sett fra kulturminneståsted.

Når det gjelder område for dam og inntak ved utlopet av Nástejohka, ble det der registrert en halvsirkelformet steinkonstruksjon. Den har ID 148305 og har vernestatus uavklart. Den må derfor undersøkes nærmere for det ev. gis tillatelse til utbygging. I forbindelse med det opprinnelig planlagte inntaket ble det ikke registrert kulturminner.

Ellers ble det rundt Nástejávri registrert 7 kulturminnelokaliteter med til sammen 9 enkeltminner, der alle unntatt et enkeltminne er automatisk fredete. En heving av vannstanden i Nástejávri med inntil 5 m vil derfor kunne føre til at alle disse lokalitetene vil bli liggendes under vann, jf. 5 m høydekurve i området. Dette vil i så fall være i strid med kulturminneloven § 3, jf. § 8. En heving av vannstanden

vil på bakgrunn av dette være et stort inngrep hva gjelder samiske kulturminner og kulturmiljø, og vil derfor primært ikke kunne anbefales eller tilrås. Vi foreslår derfor at man tar ut den delen som omfatter heving av vannstanden i Nástejávri. Sekundært kan det imidlertid søkes om dispensasjon fra kulturminnelovens bestemmelser slik at man får tillatelse til å gjøre inngrep i automatisk fredete kulturminner.

I forbindelse med en slik dispensasjonssøknad avgir Sametinget sin tilråding til Riksantikvaren som rette dispensasjonsmyndighet. Finnmark fylkeskommune og Universitetet i Tromsø, Tromsø museum vil også gi sine vurderinger og tilrådinger overfor Riksantikvaren før vedtak blir fattet. Riksantikvarens endelige dispensasjonsvedtak innarbeides i Sametingets endelige uttalelse til konsesjonssøknaden og forutsettes innarbeidet i konsesjonsvilkårene. Ved en eventuell innvilgelse av en dispensasjonssøknad er det vanlig å stille krav om arkeologiske undersøkelser av automatisk freda kulturminner. Utgiftene til slike undersøkelser, som vanligvis innebærer utgravinger, bæres av tiltakshaver, jf kulturminneloven § 10.

Det må i den forbindelse også gjennomføres mer systematiske og detaljerte kulturminneregistreringer rundt Nástejávri. Den i år gjennomførte befaringen kan ikke sies å være tilstrekkelig dekkende, dvs. undersøkelsesplikten i henhold til § 9 i kulturminneloven er ikke fullstendig oppfylt.

Sametinget har ellers ingen ytterligere kulturminnefaglige merknader til det planlagte småkraftverket på det nævrende tidspunktet.

3. Indre Erdal

På den nordre siden av Erdalselva var det fra før av registrert én lokalitet med tre automatisk fredete gammetufter og én mulig gammetuft. Den har ID 93859 i Riksantikvarens kulturminnedatabase.

I forbindelse med årets befaring ble det registrert ytterligere én kulturminnelokalitet. Den har ID 148380 og ligger på søndre side av elva. Det er en tuft med usikker alder, men form og høyde over havet kan tilsi yngre steinalder – tidlig metalltid. Uansett vurderes den som automatisk fredet, jf. kulturminneloven § 4 første og annet ledd. I dette området har det angivelig vært flere tufter tidligere, men disse har blitt fjernet pga. etablering av potetland.

På bakgrunn av de to registrerte kulturminnelokalitetene anbefaler vi primært at alle tiltak i forbindelse med utbyggingen planlegges slik at de ikke havner i konflikt med disse kulturminnelokalitetene, jf. vedlagt oversiktskart. Det ville vært mest fordelaktig fra kulturminneståsted. Dersom det ikke er mulig å unngå konflikt, kan det sekundært søkes om dispensasjon fra kulturminnelovens bestemmelser for tiltaket ev. kan iverksettes, jf. beskrivelsen oven.

Områdene ved sjøen preges av gressbevokste flater, med en del ildtuer, noe lyng og myrproper. På sørsiden av elva bærer området særskilt preg av en flom på 80-tallet som endret elveleiet, og det er derfor en del stein der hvor elva pleide å gå tidligere. Oppover langs Erdalselva er det fjellbjørkeskog og bratt terreng langs med elva, imens det er lyngkledde flater i området 50-100m ovenfor elva. Flatene både nord og sør for elva ble befart. Dessuten ble området oppover elva på søndre side befart, ca 1,2 km i luftlinje fra veien og opp. Det ble befart både langs elven, og de lyngkledde flatene 100 m ovenfor.

Undersøkelsesplikten i henhold til § 9 i kulturminneloven regnes som fullstendig oppfylt for dette prosjektet, med mindre det gjennomgår store forandringer i forhold til de opprinnelige planene.

4. Indre Sortvik

I forbindelse med årets befaring ble det ved Indre Sortvik registrert fire kulturminnelokaliteter. Disse har ID 148406, 148419, 148420 og 148423 i Riksantikvarens kulturminnedatabase, jf. vedlagt oversiktskart.

Tre av lokalitene ligger ved Čáhcevágejávri. ID 148419 er en árran/ildsted. Vernestatusen er uavklart. ID 148420 er en árran/teltboplass med en teltring med ca 10 steiner, 4,5 m i diameter. Lokaliteten vurderes som automatisk fredet, jf. kulturminneloven § 4 første og annet ledd. ID 148423 er en oval steinring med ca 10 steiner, 1,6x0,9 m stor. Vernestatusen er uavklart.

Lengre ned ved selve Indre Sortvik ble det registrert en gammetuft med ID 148406. Den er rektangulær og 8,5x5 m stor. Den er ikke veldig gammel, men alderen er noe usikker. På bakgrunn av dette er vernestatusen satt til uavklart. Denne gammetufta ligger imidlertid godt utenfor tiltaksområdet.

På bakgrunn av de tre registrerte kulturminnelokalitetene med ID 148419, 148420 og 148423 anbefaler vi primært at alle tiltak i forbindelse med utbyggingen planlegges slik at de ikke havner i konflikt med disse kulturminnelokalitetene. Dette gjelder spesielt etablering av rørgate og kraftverk. Det ville vært mest fordelaktig fra kulturminneståsted, selv om vernestatusen for to av lokalitetene er uavklart. I alle tilfeller må begge lokalitetene undersøkes nærmere dersom man skal gå videre med prosjektet. Dersom det ikke er mulig å unngå konflikt, kan det sekundært søkes om dispensasjon fra kulturminnelovens bestemmelser for tiltaket ev. kan iverksettes, jf. beskrivelsen oven. Dette gjelder altså spesielt ID 148420 som er automatisk fredet.

Skogområdene og lyngslettene vest til sørvest for N Čáhcevágejávri ble befart. Dette helt til fjellside 300-700 m vest for vannet. Når man nærmer seg fjellsidene er landskapet preget av steinur. Det ble videre befart rundt hele N Čáhcevágejávri. Skogen nærmest vannet og lyngslettene er delt opp av gamle og nye elveleier. Dessuten ble fjellområdet og dalføret der inntak, dam samt rørgate er planlagt, også befart.

Undersøkelsesplikten i henhold til § 9 i kulturminneloven regnes som fullstendig oppfylt for dette prosjektet, med mindre det gjennomgår store forandringer i forhold til de opprinnelige planene.

5. Máhtosjohka

Befaringen ble lagt opp i henhold til det opprinnelige utbyggingsforslaget. I forbindelse med dette planlagte prosjektet ble det ved Gávva registrert tre kulturminnelokaliteter. Disse har ID 148459, 148464 og 148481 i Riksantikvarens kulturminnedatabase, jf. vedlagt oversiktskart. Til sammen er det registrert syv enkeltminner fordelt på tre hustufter, tre gammetufter og et steingjerde. De fleste tuftene virker som om de er omtrent fra samme tid, og mest sannsynligvis fra 1800-tallet. De nyeste tuftene er imidlertid sannsynligvis fra begynnelsen av 1900-tallet. På J.A. Friis kart fra 1861 er det registrert samisk bosetting i det aktuelle området. Lokalitetene vurderes på bakgrunn av dette som automatisk fredete, jf. kulturminneloven § 4 første og annet ledd.

På bakgrunn av de tre automatisk fredete kulturminnelokalitetene med ID 148459, 148464 og 148481 ved Gávva anbefaler vi primært derfor at alle tiltak i forbindelse med utbyggingen planlegges slik at de ikke havner i konflikt med disse kulturminnelokalitetene. Dette gjelder spesielt etablering av rørgate og kraftverk. Det ville vært mest fordelaktig fra kulturminneståsted. Dersom det ikke er mulig å unngå konflikt, kan det sekundært søkes om dispensasjon fra kulturminnelovens bestemmelser for tiltaket ev. kan iverksettes, jf. beskrivelsen oven.

Gávva er en fjordbukt med gressvegetasjon som bærer preg av å ha vært beitemark/dyrket mark. Bukta er skogkledd med bjørkeskog, som er ganske tett enkelte plasser. Hele bukta med planlagt

kraftverk ble befart. Området rundt bukta i Máhtosjávri er preget av ur og berg. Selve bukta har fin strand, og området nærmest bukta er flatt og lyngkledd, med spredt skog. Både selve bukta med planlagt inntak og området mellom Gávva og Máhtosjávri ble befart. Utlopet til Máhtosjohka ligger helt nord i Máhtosjávri. På vestsiden av elva er det berg og et høydedrag som går parallelt med elva. Østsiden er derimot flattere. Både utlopet med planlagt dam og området 300 m ned langs Máhtosjohka ble befart.

Undersøkelsesplikten i henhold til § 9 i kulturminneloven regnes som fullstendig oppfylt for inntak, dam, rørgate og kraftverk i det opprinnelige planlagte prosjektet. Men går man i prosjektet for en alternativ plassering av inntak, rørgate og kraftverk i området ved Gohppi/Bukta må det gjennomføres en ny befaring. Dette området er ikke avklart med tanke på forholdet til samiske kulturminner.

Det samme gjelder en ev. regulering og heving av vannstanden av Máhtosjávri. Det er kun områdene ved dam og inntak som er befart. Øvrige områder rundt vannet er fortsatt ikke befart. Dersom man ønsker å gå videre med en ev. regulering av Máhtosjávri må det i så fall gjennomføres mer systematiske og detaljerte kulturminneregistreringer rundt hele vannet. Det er ikke utenkelig at det finnes hitil ukjente kulturminner flere steder rundt vannet, jf. de funn som ble gjort ved Nástejávri/Stjernevatn.

6. Avsluttende merknader

Arealdisponeringene slik de nå foreligger i flere av prosjektene vil kunne komme i direkte konflikt med registrerte kulturminnelokaliteter og automatisk fredete samiske kulturminner. Prosjektene vil i så fall være i strid med kulturminneloven § 3, jf. § 8.

I den videre planbehandlingen er det tre mulige løsninger i forhold til disse kulturminnelokalitetene. For det første kan Sametinget gå imot de konsesjonssøknader som er i strid med bestemmelsene i kulturminneloven. Om dette ikke tas til følge av konsesjonsmyndigheten vil saken eventuelt gå videre til endelig avgjørelse på departementsnivå.

For det andre kan arealdisponeringene opprettholdes med ønske om at det gis dispensasjon etter kulturminneloven § 8 første ledd til å gjøre inngrep i kulturminnene. Om Sametinget innstiller på å tilrå innvilgelse av en slik dispensasjon, gis det anbefaling om dette med forslag til vilkår til Riksantikvaren som rette dispensasjonsmyndighet. Finnmark fylkeskommune og Universitetet i Tromsø, Tromsø museum vil også gi sine vurderinger og tilrådinger overfor Riksantikvaren før vedtak blir fattet. Riksantikvarens endelige dispensasjonsvedtak innarbeides i Sametingets endelige uttalelse til konsesjonssøknaden og forutsettes innarbeidet i konsesjonsvilkårene. Ved eventuell dispensasjon er det vanlig å stille krav om arkeologiske undersøkelser av automatisk freda kulturminner. Utgiftene til slike undersøkelser, som vanligvis innebærer utgravinger, bæres av tiltakshaver, jf. kulturminneloven § 10.

For det tredje kan dere som tiltakshaver vurdere andre arealdisponeringer og andre plasseringer av tiltak i de aktuelle områdene, og som da ikke kommer i konflikt med automatisk fredete kulturminner.

Flere av kulturminnelokalitetene vurderes av å være av så stor verdi at de fortsatt bør ivaretas. De registrerte kulturminnene danner kulturmiljø som er med på å dokumentere en kontinuitet i den samiske bruken av de aktuelle områdene, dvs. fra eldre tid og frem til 1900-tallet. Dette er særskilt viktig i fjord- og kystområdene, der bevisstheten om lokal samisk kultur og samiske kulturminner enkelte steder kan være svak. Opplevelsesverdien vurderes derfor å være stor ved at kulturminnene kan fortelle oss mye om hvordan samene over tid har brukt både fjordlandskapet og det fjordnære områdene over tid i sin næringstilpasning. Vi vil imidlertid ta endelig stilling til disse spørsmålene når mer detaljerte utbyggingsforslag samt ev. dispensasjonssøknader foreligger.

De registrerte kulturminnelokalitetene vises i nettportalen www.kulturminnesok.no. Geometridata for lokalitetene kan ellers lastes ned fra Riksantikvarens kulturminnedatabase. Dersom det er ønskelig kan Sametinget også oversende registreringene som shape-filer. Vi ber i så fall om at dere tar kontakt angående dette.

Faktura for befaringskostnadene vil bli sendt tiltakshaver fra Sametinget i egen ekspedisjon.

Vi gjør til sist oppmerksom på at denne uttalelsen/innspillet bare gjelder Sametinget, og viser til egen uttalelse fra Finnmark fylkeskommune.

Dearvuodaiguin/ Med hilsen

Andreas Stangberg
seniorråddeaddi/seniorrådgiver

for Thor-Andreas Basso

Kopiiija / Kopi til:

Finnmark fylkeskommune/Finnmárkku fylkkagielda Sentraladministrasjonen 9815 VADSØ

Vedlegg

Tittel

Registrerte kulturminner - diverse oversiktskart.pdf

Kategori

- ⌘ Arkeologisk minne
- 🏠 Bygning
- ✝ Kirkested
- 🔧 Teknisk/industriell
- ☰ Uspesifisert

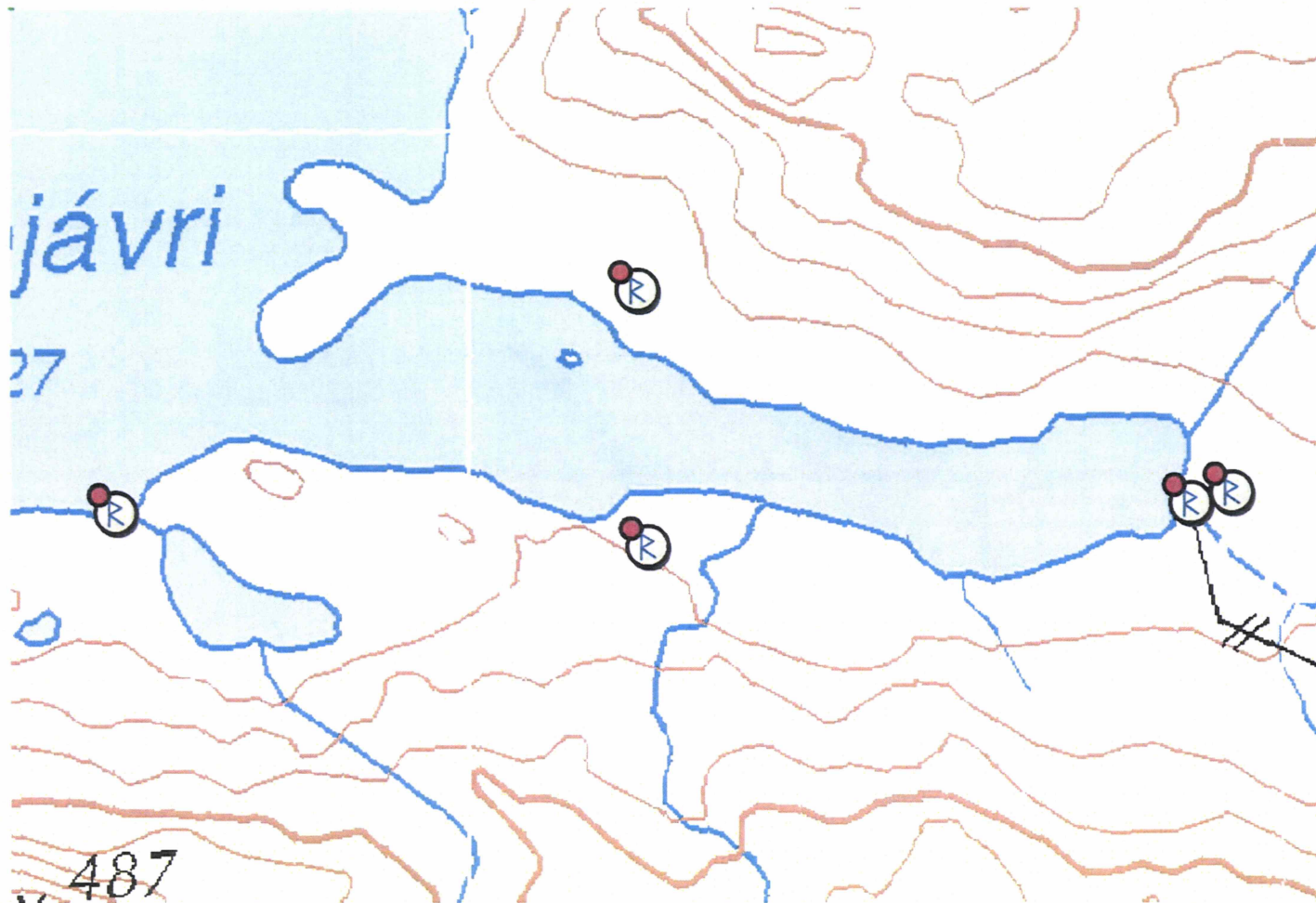
Vernestatus

- Automatisk fredet
- Vedtaksfredet
- Andre
- Uavklart
- Ingen vernestatus

135 m

Copyright: Riksantikvaren. Kartbakgrunn: Statens Kartverk/Ugland IT Group AS

Kategori

- ⌘ Arkeologisk minne
- ⌘ Bygning
- ⌘ Kirkested
- ⌘ Teknisk/industriell
- ≡ Uspesifisert

Vernestatus

- Automatic fredet
- Vedtaksfredet
- Andre
- Uavklart
- Ingen vernestatus

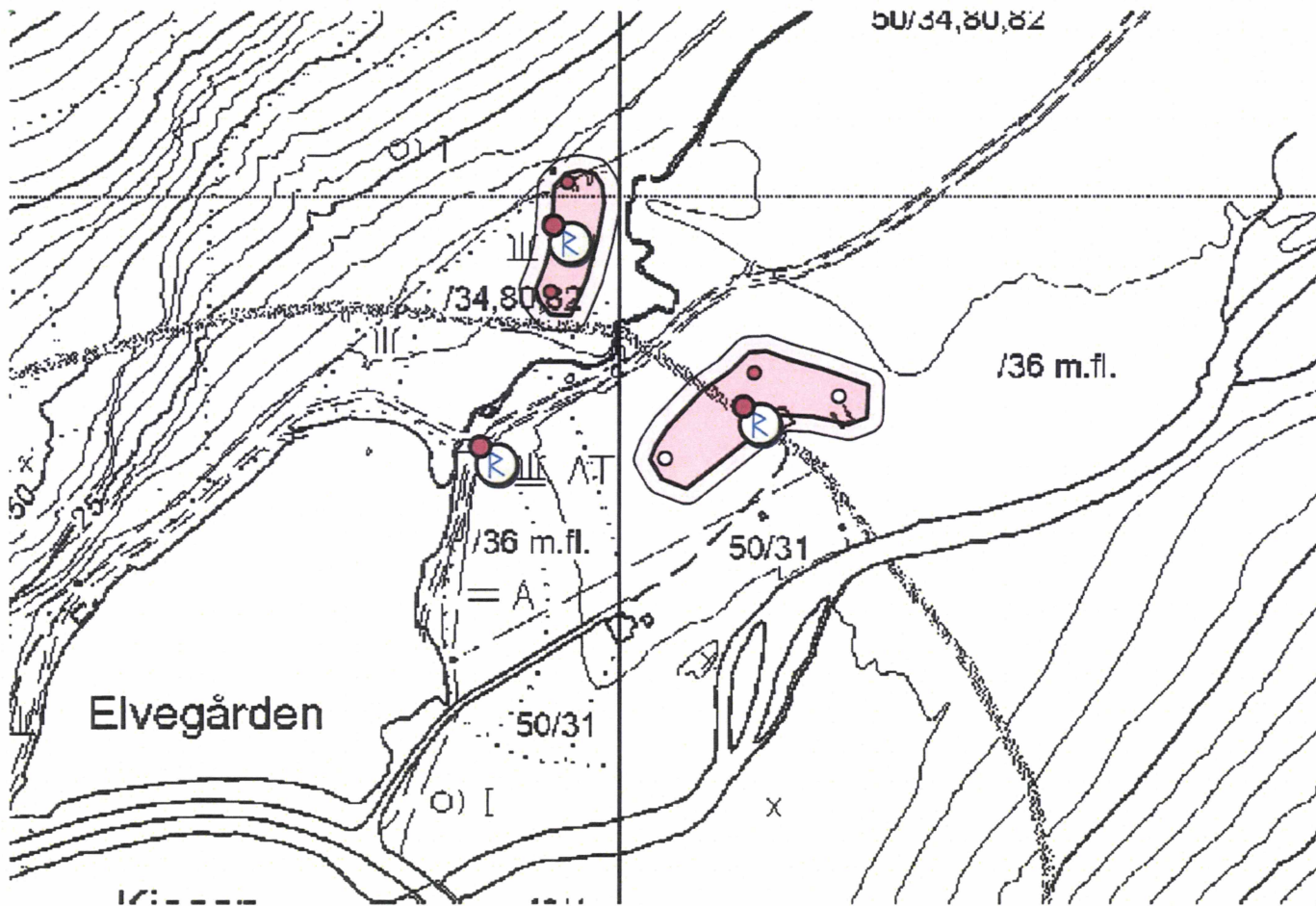
487

133 m

Copyright: Riksantikvaren. Kartbakgrunn: Statens Kartverk/Ugland IT Group AS

Kategori

- ⌘ Arkeologisk minne
- ↑ Bygning
- † Kirkested
- ⚙ Teknisk/industriell
- ≡ Uspesifisert

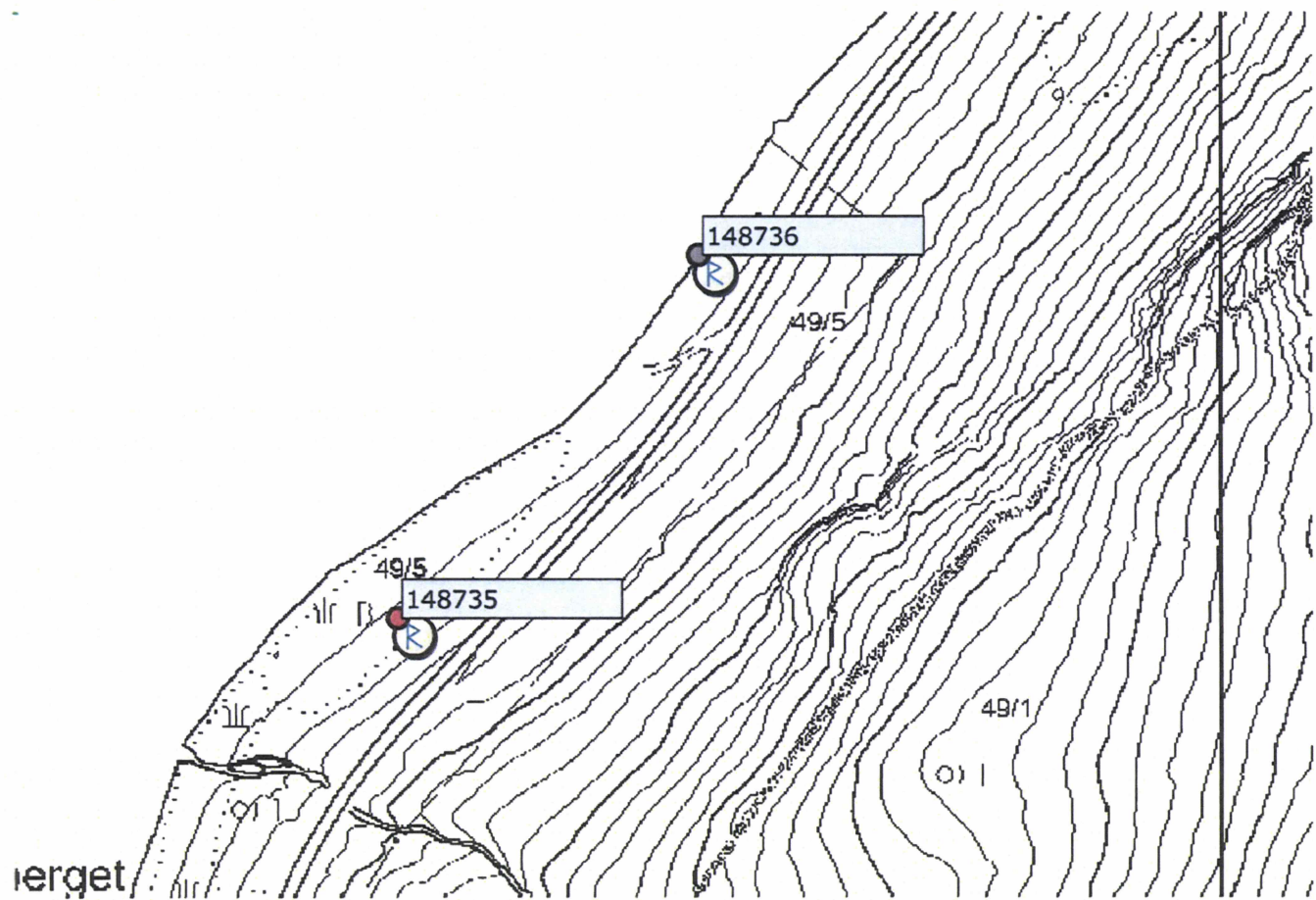
Vernestatus

- Automatisk fredet
- Vedtaksfredet
- Andre
- Uavklart
- Ingen vernestatus

34 m

Copyright: Riksantikvaren. Kartbakgrunn: Statens Kartverk/Ugland IT Group AS

Kategori

- Arkeologisk minne
- Bygning
- Kirkested
- Teknisk/industriell
- Uspesifisert

Vernestatus

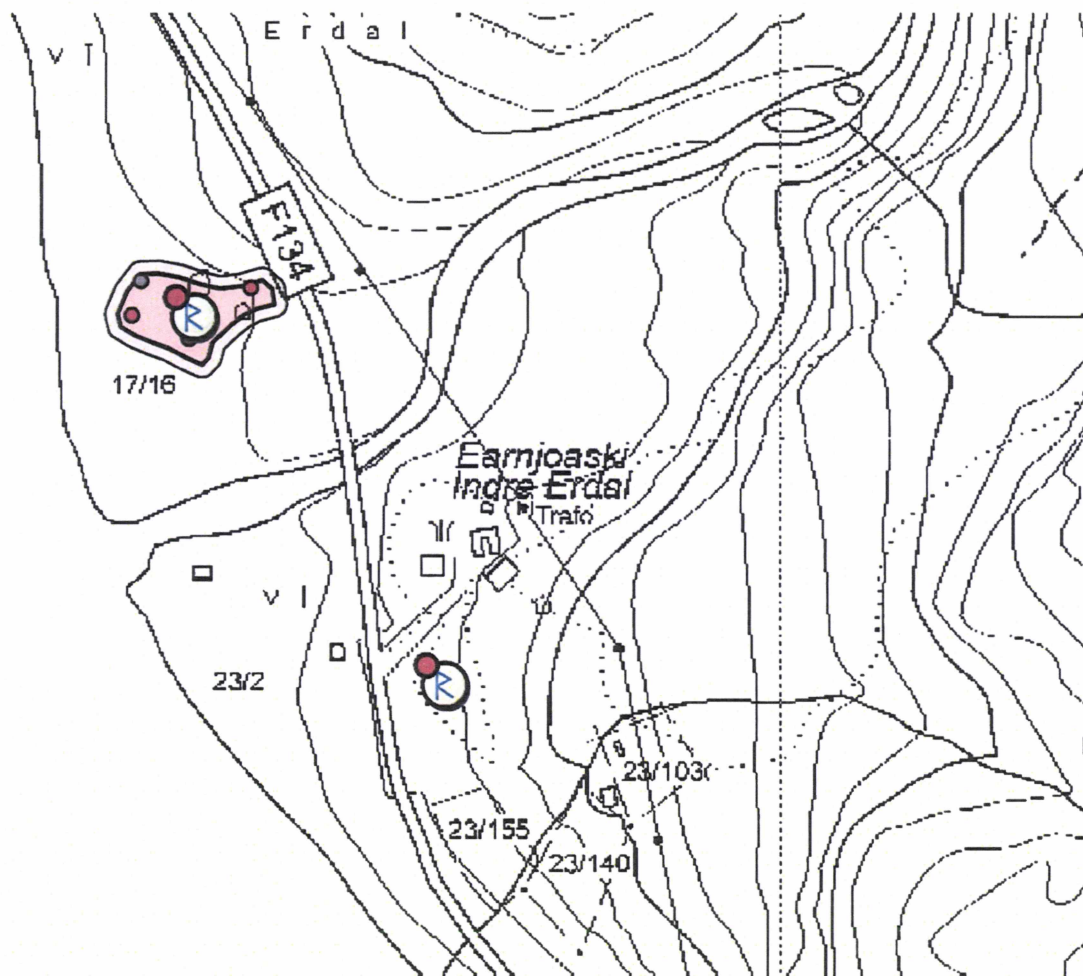
- Automatisk fredet
- Vedtaksfredet
- Andre
- Uavklart
- Ingen vernestatus

41 m

Copyright: Riksantikvaren. Kartbakgrunn: Statens Kartverk/Ugland IT Group AS

Kategori

- Arkeologisk minne
- Bygning
- Kirkested
- Teknisk/industriell
- Uspesifisert

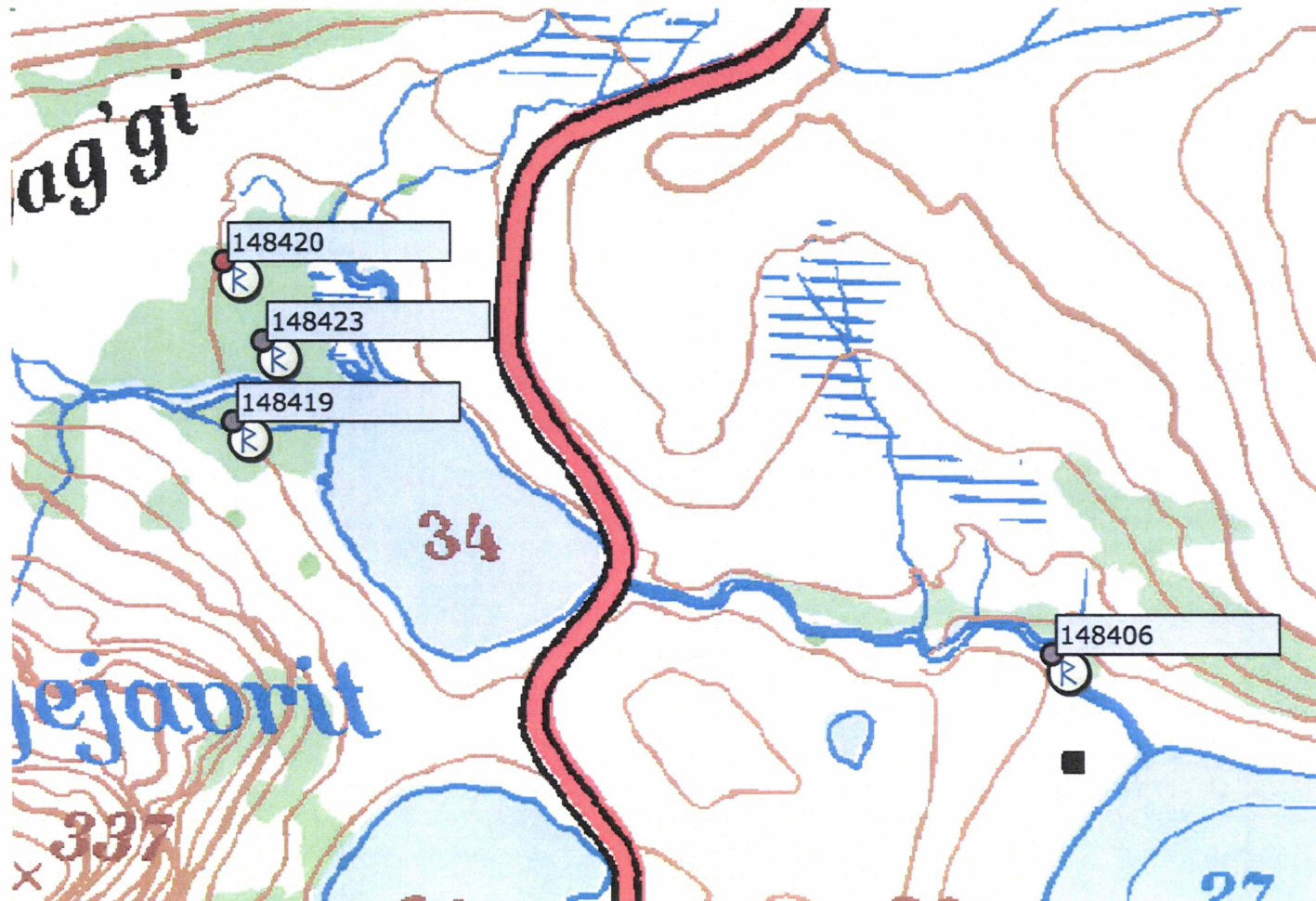
Vernestatus

- Automatisk fredet
- Vedtaksfredet
- Andre
- Uavklart
- Ingen vernestatus

 46 m

Copyright: Riksantikvaren. Kartbakgrunn: Statens Kartverk/Ugland IT Group AS

Kategori

- ⌘ Arkeologisk minne
- ⌘ Bygning
- ⌘ Kirkested
- ⌘ Teknisk/industriell
- ≡ Uspesifisert

Vernestatus

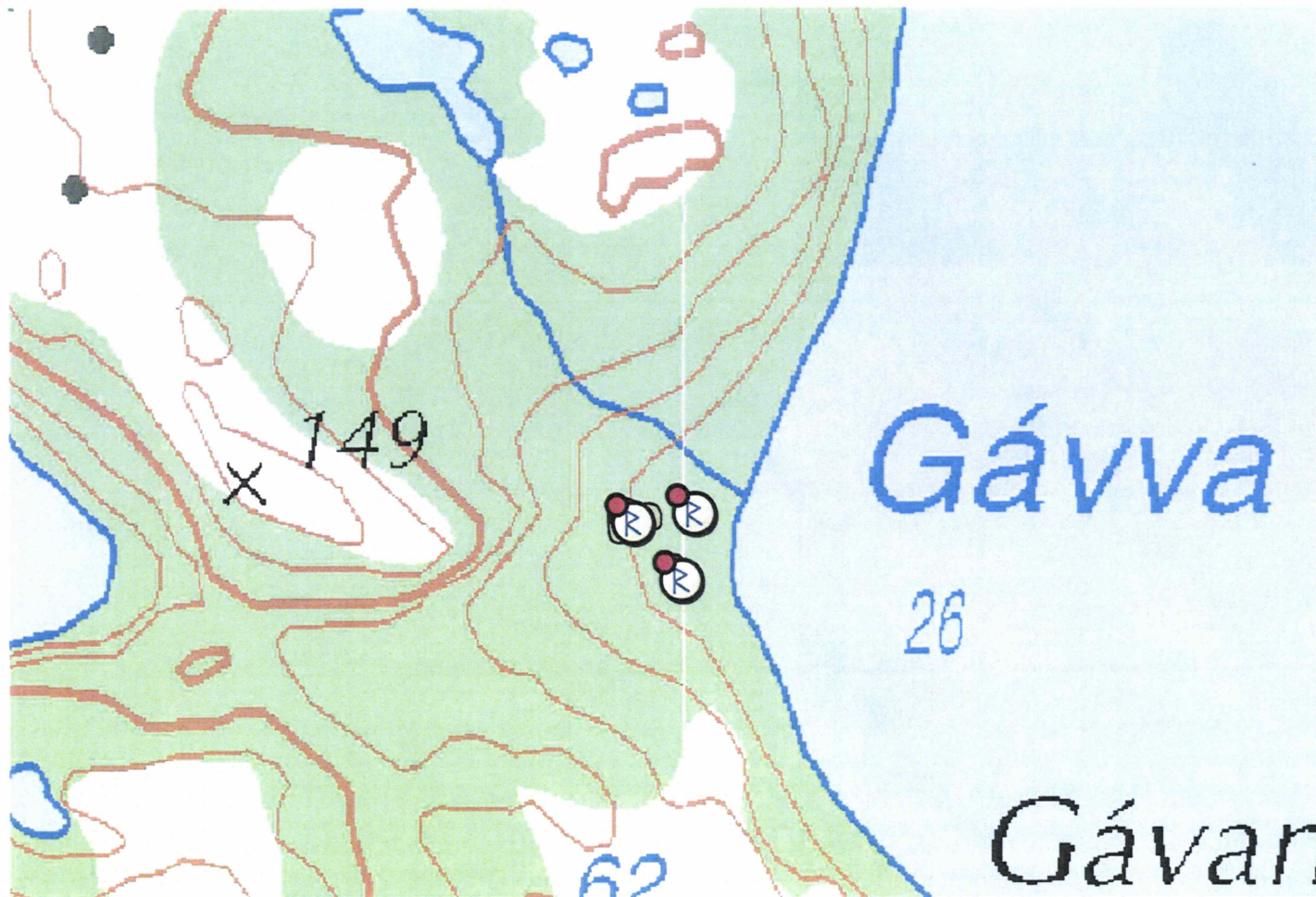
- Automatisk fredet
- Vedtaksfredet
- Andre
- Uavklart
- Ingen vernestatus

140 m

Copyright: Riksantikvaren. Kartbakgrunn: Statens Kartverk/Ugland IT Group AS

Kategori

- Arkeologisk minne
- Bygning
- Kirkested
- Teknisk/industriell
- Uspesifisert

Vernestatus

- Automatisk fredet
- Vedtaksfredet
- Andre
- Uavklart
- Ingen vernestatus

103 m

Copyright: Riksantikvaren. Kartbakgrunn: Statens Kartverk/Ugland IT Group AS